

Dramma in 4 atti.

PERSONAGGI.

Colonnello.
Capitano.
Tenente.
Sergente.
Fernando Micelli.
Gerardo suo figlio.
Anacleto Torricelli, Priore di Cerreto.
Oste.
Antonio, servo di Fernando.
Bartolomeo, servo di Anacleto.
Ufficiali e soldati.
De scena e' in Narmi e sue vicinanzi.

ATTO PRIMO.

Camera in casa di Fernando con due finestra laterali ed una porta in fondo.

Scena I.

Fer. Allura imbghad?
Ant. Il-bierah fil-ghaxija waslu bosta vetturi f'Narmi; izda ibnek ghadu ma wasalx.
Fer. Jekk ma gratiux xi disgrazzja ma tul il-vjagg.
Ant. Imma ghallex qieghed tant tiddejjaq? Forsi f'dik l-ittra hemm xi haga li thassbek hazin?.....
Fer. Xejn affattu. Anzi miktuba car kema jista jkun. Hawn hi, areha. (traendole dall tasca.) Ismenha; "Mahoub missieri, bil-kunsens tas-sur Roberto l-ghaziz huk, u l-mahoub zijju tieghi, approfittajt runi minn bastiment tal-merkanzija, li minn Florida telaq ghali Litalja. Ware vjagg l-izjed reluci wasal f' Ankona. Tajtek din in-notizzja konsolanti u issa qiegħ nistessna vettura li twassalni gio derek". (riponendola) U frattant illi tliet tiegha li ircevejt dina l-ittra, u s'issa ghadu ma deherx.
Ant. Chamel hazin li illussingak b'din il-maġera. Kieku gie ghali gharrieda bia ma qallex xejn, kieku kien ikun wisq anjer. Il-vjaggatur ma jasal qatt biex ikun jaf bl-incidenti li jistghu jingelaghulu ma tul il-vjagg.
Fer. Chandi ragun nithasseb u nioza. M'ghandiex hliet dan it-tifel li innoobu daqs id-dawl tal ghajnejja. Biex nikkuntenta li li hija, u billi kien tant id-direzzjoni tieghu u billi kien isaruit fin-negozja, hallejta jitleq mieghu ghal Amerika meta kien ghadu tifel. Dak izzmien int kont ghadex m'intlex mieghu, u ghalhekk ma stajtx tara kema omughn xerrikt u kema dulari sofret sakema is-separajt runi minnu. Minn dik il-gurneta ma kellix nliet il-komfort ta' l-ittri tieghu.
Ant. U minn dawk l-ittri u minn dawk li baghtlek huk, inti dejjem kont taf li il-kostumi tieghu ghadhom tejba kif kienu, u li huwa (fornit b'certe abilita) li bina jista jax jidderigi kwelinkwe dar tal-kumera.
Fer. U dan giaini insir innoobu izjed, u ziedli ix-xewqa li nerga naran.
Ant. Ikkwieta, ikkwieta, sinjur. Jiena qalbi tghidli li ma iddumx ma tkun kuntent. (si sente bussare.) Kieghed ihabbat il-bieb.
Fer. Gia qieghed inhoss qalbi thabbat.....ixref mit-tieqa.
Ant. (apre la finestra a sinistra.) Hawn wisq zaghugh.
Fer. Jekk mhux Gerardo tieghi. (avvicinandozi alla finestra.)
Ant. Qieghed jistaqsi ghalik.
Fer. (guardando dalla finestra) Ah! mangannajto runi. Int Gerardo tieghi?.....
Ger. (di fuori) Ah! mahoub missieri.....
Fer. Hu... Hu... isa igri ittah. (Antonio va ad aprire e Fernando gli va incontro.) Gerardo, Gerardo tieghi.

Scena II.
Gerardo e detti.

Ger. Iva jien.... Gerardo tiehek. (si getta fra le braccia paterne)
Fe. Ah! ibni, mahoub ibni Wara tant zmien kelli nerga narakmagnqek ma sidri.....
Ant. Evvivia....evvivia....Ma ghitlekx jien. Tonina ma tfallilux wahda.
Ger. Ah! missier jiena ma ridtx kieku....izda kombinazzjoni terribli.
Fer. X'jiena nisma.....
Ger. Ikkoli bil-fors nghidlek, hajti tinsab fil-perikolu, ghaziz missieri.
Fer. X'innuwa li gralek? Kieghed toezzeni, il-ferh tieghi kien tant kbir, u spicca f'daqqa wahda. Ma tkellem ghidli xi gralek?
Ger. Ninsab insegwit mis-soldati tar-Rigment li ghaddej ghal Narmiu jekk isubuni.....
Fer. Ma x'innuwa li ghamit ibni?
Ger. Jiena innocenti, innocenti, ghaziz missieri, innocenti.
Fer. Ebbeni?

- Ger. Jistghu jissorprenduni. (ad Antonio.) Għoqod daqxejn għassa jekk jghogook.
- Ant. Tiegħu hsieb xejn. (da se) Din qatt ma kont nistenniha. (si mette alla finistra in osservazzjone.)
- Per. Inhossni nirtghod kollni kema jien.
- Ger. Il-bierah fil-ghaxija billi rajt illi l-lejli dahal għielu jiena u l-karrier id-decidejja li nieqfu flukanda xi tnaq *il-mill* ~~il-bogħod~~ minn Narmi. Ikkansajt hwejgi u l-passaport lili lukandier u dhalt f'kamra isfel rejn kien hemm mejda armata. Fil-waqt li kont qiegħed nistenna li jgħibuli xi haga x'niek dahlu tliet fizza, li l-harsa tagħnom is-suspettatni. Poggew bil-qiegħda, u l-lukandier għiebhilhom is-soppa, u wara li kielha b'dew jillatikaw bejnitethom u joffremdu lili xulxin, b'haina minacci u diskors ingurjus. Meta f'daqqa wahda wiehed minnhom qam, hataf is-sikkina li kien hemm fuq il-mejda, u għaddasa fis-sider ta' siehba.
- Per. Oh sema!
- Ger. Dan għajjat għajta, u baqa' fuq is-siggu iſtar daqs ixoxama f'dak il-mument jiena hassejt gio fiha sentiment ta' hniens qomt sabiex intieħ għajuna, u bla ma indunajt cappast idejja b'demmu..... Izda huwa kien għa mejjet.
- Per. Inferici.
- Ger. L-assassin x'hin sema il-hoss ta mixi xehet is-sikkina ma gemb riglejja, u hatafni minn sidri. It-tantajt nehles minn-taht idejħ, fil-waqt li dahal il-lukandier, u l-istess qattiel biex isalva lili innifsu akkuza lili b'hati taddelitt minn tiegħu.
- Per. Bniedem perfidu. U il-fizzjal l-lehor?
- Ger. Sejjatla ohala xhud tal-innocenza tiegħi, u giagħlta sabiex fuq l-unur tiegħu jirvela il-verita. Għali ewwel deher li qiegħed jikkonfondi, izda imbagħad anka huwa libes il-maskra sabiex jidefendi il-habib tiegħu, u ohala prova li jiena kont il-qattiel wera id-demm li jiena kelli incappas ma idejja.
- Per. U kif skappajt al ura?
- Ger. Fil-waqt li rajtni it-tradut b'mod hekk infami, demmi tela għal rasi, niist minn dak il-mostra, billi tnejtni ma l-art, scappajt minn dik il-kamra, u hriġt milli lukanda, u hrebt għal gol kampamja, bla ma nar rejn sejjer. Id-diam tal-lejli iffavorini. Wara girja twila ma bqajtx nisma il-hsejjes anqas lagħajjat ta' dawk li kienu gejjin waraja, u insib *rati* ma gemb għajni, imdawra b'sigar folta. F'dik is-sitwazzjoni i deherli li jienat fis-sigur, hsilt idejja u fil-waqt li hatt rtit tal-mistreh qatt nahsew rejn sejjer imaur.
- Per. U irsolvajt li tesponi ranek fil-perikolu?
- Ger. Wara tant snin tal-lontananza rajtni hekk vicin lejn Narmi, tista taseb, mahub missieri kema kienet kbira ix-xewqa li nerge narak. B'dan il-hsieb u bli speranza li inti tista issib xi mezz li issalvani id-decidejt li nigi hawnhekk.
- Per. U x'nista naghmel jien ioni?
- Ger. Kien qiegħed jispah meta nara il-nitan tal-patria tiegħi jiffaccaw quddiem għajnejja; izda dik il-hlewwa li kont qiegħed inhoss kienet imhawda minn biza kontinuu, li nigi maqbud milli persekutri tiegħi. Fuq kollux ergajt qbat it-trieq it-tajba, ma kien hemm l-eoda suidat; pero ftit il-bogħod kienu jidru l-armi tagħnom, ileqqu. Konfus kif kont, dhalt ge'wa il-beit, il-ghasses bdew josservawni, izda jiena ma tajthomx zmien jistagħni, u il-Providenza Divina ghenitni biex nista nasal hawn haboraccak.
- Per. Oh mahub ioni. X'disgrazzja hi ja din! Ma X'nista naghmel għalik?.....
- Ger. Iva disgrazzja kbira! Dak l-assasin iffavorit mic-cirkostanzi, il-gideb tiegħu taht aspett tal-verita, u lili ma halliel l-eoda mezz, li nista nidderendi ruhi. Kif nista nispera li sejjer jikkonfessa li huwa neti, akkost tal-propriju hajja tiegħu? U li siehba jerga lura minn kelatu, fil-waqt li jesponi ruhu fil-perikolu li jkun magħdud ohala komplici, għalhekk biex ikunu fis-sigur, jibqghu jekkuzawni, u jfittxuni kullimkien, u jekk daqa taht idejhom, ikunu pronti li jagħtuni is-sentenza tal-mewt li skond il-ligi tal-gwerra, maddumx ma tigi esegwita.
- Per. Sema, sema hanin għatini il-forza.... Għidli int x'ghandi naghmel (rimettendosi un poco) Ma stenna. Wara dan iz-zmien kollu li ilekk nieqes minn hawn, hatt ma għadu jikkonfessak b'ioni. Forsi.....
- Ger. Speranza vana. Il-passaport tiegħi kien f'idej il-lukandier, u f'idej jinsabu is-sinjali tiegħi u ismi. Sissa dan gie f'idej il-persekutri tiegħi, u dalwaqt tagħnom gejjin biex jarrestawni.
- Per. (assisa abbattuto) Mela kollux spizca għalina.
- Ger. Ma f'din id-dar ma hawnx xi post rejn nista nistahba sakemm ir-rigment jitleq min Narmi? Imbagħad aktar ikun facili li nahrab. Narga nirritorna lejn l-Amerika.....
- Per. Xorta wahda ikollni nitilrek; izda hajtek almenu.... Ah! ma nafx fejn sa nahbik..... (si sente il tamburo)
- Ger. X'innua dan?
- Ant. Gejjin is-suidati.
- Per. Imsejknin ahna....
- Ger. Ma nitilrux zmien, missieri.
- Per. (agitato) Huma zgur ifitxuk mad-dar kollha..... m'hawnx post rejn ma jistgħux jidhru.

Ant. Fizzjal ma xi soldati ohra gejjin lejn din in-naha.
 Ger. Nahrab mill-gnien.
 Fer. Ah, iva; fil-fond hemm kancelli li jaghti ghal hetan tal-belt.
 Ger. Iva, niftakar.
 Fer. Hemmhekk il-hetan kollha ingarrfa....
 Ant. Wasliq ma genb il-bieb.
 Fer. Ha ic-cavetta. (gli da una chiave) Ahrab.
 Ant. Qedin ihabtu.
 Ger. Addio, missieri..... (fugge)
 Fer. Ah! ibni.....forzi ma narak qatt izjed. (ricade sulla sedia)
 Ant. Povera Padrun. Ghidli x'nista naghmel?
 Fer. Stenna (battono di nuovo)
 Ant. Reghu habtu.
 Fer. La tiftax ghal issa, naghtu iz-zmien li Gerado jilnaq jahrab
ejja naraw minn din it-tieqa, l-ohra jekk jirnexxiux
(Antonio apre la finestra a destra.)
 Ant. Arah hemm, wasal fil-fond tal-gnien.....dieghed jittah il-kancelli
 Fer. Hareg. (acchi piú forte alla porta.)
 Ant. O, sema isma x'daqquet mal-bieb.
 Fer. Hallihom jaghtu, basta ibni isalwa
 Ant. Nispera...
 Fer. U jekk ma jkunx jista jitle il-hajt?
 Ant. Tiela, tiela!
 Fer. Sema, tieh il-forza!
 Ant. Gia wasal fuq il-hajt.....qabez il-hajt.....
 Fer. Providenza divina nirringrazzjak. (si sente lo strepito della
 porta che viene atterrata dai soldati)
 Ant. Xi hgejjes..
 Fer. Ghalaq ittieqa.
 Ant. (chiedendo la sinistra) Ah, sur padrun x'biza ghandi fuqi.
 Fer. Kuragg.
 Ant. (va sulla porta in fondo) Sifondaw il-bieb....denlin bhall
 annimali selvaggi. (fugge a destra)
 Fer. X'sejjer naghmel, x'naqbad ngħidlihom? Tini id-dawl int o Sema.

Scena III.

Capitano, Sergente, Caporale, e soldati che entrato.
 per la porta in fondo a sinistra, e detti.

Cap. Int huwa Fernando Micoli?
 Fer. Fejn hu. *fin lu.*
 Cap. Fejn hu l-ohra Gerardo?
 Fer. Ma nafx.
 Cap. Irriterna mill-Amerika u dalghodu rawh diehel ma xi nies ohra
 gewwa Narmi; naturalment gie id-dar ta' missieru.
 Fer. U wara erbaghtax il-sena li ilu nieqes minn Narmi min seta gharf
 Cap. L-infermazzjonijiet li hatt, jaqblu perrettament mal
 passport tieghu, għalihekk jiena sgar.
 Fer. U il-passaport kif jinsab għandek?
 Cap. Ma taix, jew behsiebek tagħmla ta' birruhek li ma taix
 bid-delfitt kbir li huwa ikkommetta?
 Fer. Ibni hati! Spjega runek.
 Cap. F'mument ta' raboia qatet tenent tat-terza tal-kumpannija
 tiegħi, li jinsab hawn f'Narmi.
 Fer. Ma jistax ikun. Jiena naf tagħeb li ibni huwa ta' natural
 tranquil.
 Cap. Tista tinnega fatt li tieghu hemm ix-xieda u il-provi sufficjenti
 Fer. Anke int kont prezento?
 Cap. Jien.....iva kont.
 Fer. (da se) Dan hu l-assassin.
 Cap. Ma inti qiegħed tftex li izomni bhafna mistoqsijiet għal
 xejn, biex tagħti iz-zmien lili ibnek li jistanba jew jahrab
 u għall-i-stess mottiv, minflok li fteht il-bieb, obligajtni
 li niskassah. Din hija l-isbah prova oiekkonvincini li
 inti taf b'dak kollu li għamel. Huwa għandu jkun hawn.
 Bħallhekk haj jew mejjet insicun.
 Fer. Fittxu fejn tridu.
 Cap. (dase) X'indifferenza. Surgent ikkmanda l-is-soldati ifittxuh
 kollinkien, u jekk tiskopru xi trieq li minna harab morru warajh
 u avzani fil-pront. (Il-sergente, il-caporale, ed i soldati
 partono per la porta in fondo dirigendosi a destra.)
 Fer. (da se) Salvah int o Sema.
 Cap. A xejn tahseb li huwa sejjer jirnexxiu jahrab. Bosta soldati
 qedin ifittxuh mal-belt u ohrajn jinsabu għassa mal-hetan tal-
 belt. Ma jistax jiskappa.
 Fer. (trabattati dal dolore) Barbera, int qiegħed tippersegwita bnied-
 dem innocenti.
 Cap. Huwa assassin, u jimmeritan il-mewt.
 Fer. Hua?....(quasi fuor di se) Le, jiena naf min hu a l-assassin.
 Cap. Tkelema allura.
 Fer. L-assassin huwa int.
 Cap. Tardixxi.
 Fer. Infami, biex issalwa lilek innisek ma kellekx mod iehor hlief
 dina l-orribli kalunja.
 Cap. Mhemmx izjed dubju, Gerardo, irrakontalek l-affari kif deherlu
 hu, fil-waqt li xenet il-htija fuq haddiehor, kif jagħmlu ix-
 xellerati. Izda jekk jaq taht il-poter tagħna, la ikun jista
 jiddefendi ruhu l-anqas jehles mill-qilla tal-gutizzja
 tagħna.

- Fer. La issejahiliex lili gustizzja għaliex issiba kontra tiegħek triegħed; iżza ja inriami. Jiena irrid insamma il-vuci tiegħi għaliex jiena missier u għandi id-dritt.
- Cap. Imbecilli! Tahseb forsi li sejjer tbezzgħani? Jiena malajr nitfegħk ilhabs u ikolluk tagħti ragun ta' dana l-insult.
- Fer. Bniedem iugust. Jiena qiegħed nikkompreni kema hija kbira il-malizzja tiegħek. Int qiegħed tfittex li timpedini li nidher quddiem it-tribunal, u li nisvela id-deiitt doppju tiegħek, sabiex tkun tista tiegħu għas-suplizju l'innocent ibni.
- Cap. It-tribunal qhux sejjer jitqarraq bil-kliem vojta tħek; ikun irid il-provi u dawn huma kollha favur tiegħi. Bilii takkuzani ma tkunx tagħmei haga ohra hlieff tmur kontra il-kastig li jimmeritehom il-kalunnjaturi.
- Fer. U tahseb li sejjer tibqa bla ikkastigat? Jekk il-forza umana ma taseix biex tiskopri il verita, hemm fuq jinsab drieh li jipprotegi l-innocenza u igħhiala tittrionja.
- Cap. Iskoti ta tobligani naza il-forza. (entran il.....)

Scena IV.

Sergente soldati e detti.

- Ser. Capitan.
- Cap. Ebbeni?
- Ser. Ged- dar ma sibniehx; izda is-soldati qedin jghidu li fil-fond tal-gardin raw kanali miftuh, u quddiemu hemm il-hetan tal-beit ingarria.
- Cap. Mela ma hemmx izjed duqju, harab minn dik in-naha;. Isaw, zewg soldati minnkno m ifittxu jaqbu il-hajt u jmorru jilhqgħ.
- Fer. Hemm inhosssu jingazza fil-vini tiegħi. (de se)
- Cap. Inti qiegħed tister! Ibnek issa m'ghadux prottet mid-dlam tal-lejl, u ikun facili haina li jagħruh u jarrestawh. Anke is-soldati għandhom is-sinjali sabiex jistghu jikkonnoxxuh. Surgent, isa infittxu immorru nirrapportaw kollux lili Kurunell. Arrestaw lili dan ukoll.
- Fer. Krudili. (viene arrestato dai soldati.)
- Cap. Din prekwazzjoni hija necessarja.
- Fer. Izda kuna għafu.....
- Cap. Marrid naf b'xejn....int hati tal-harba tibnek. Kaxkruh għal goi habs.
- Fer. Ah! Le..... (e' condotto via)
- Cap. B'dan il-mod inkun nista ingio lili ionu taht idejja.

T M I E M L E W W E L A T T .

Campagna -- Osteria a sinistra verso il proscenio. Presso alla porta una tavola e due sedie.

Scena 1.

Anachieto seduto in faccia agli spettatori che mangia e beve.
L'Oste e' in piede a sinistra.

Ost. Xi tgnidii għaliex?

Ana. (deponendo il-bicchieru.) Tagħseb tassew. Il-kantina tiegħek għandu jkun fonda wisq.

Ost. Xi mitt pied.

Ana. Bagattella hej. Dan l-imbit donna kien fis-sila. Ma jistax ikun anjar biex itafii ftit irrabia li għandi fuqi.

Ost. La darba u hekk ixroo kema tiflah, għax ir-rabja tista taqsmilek hazin.

Ana. Xi draoi anqas taf kif jigu l-affarijiet. Jiena kont nahseb li naghmel vjagg bil-komodita tiegħi kollha imbghad.....mela isma xi għali....

Ost. Ghid, ghid.

Ana. Qieghed tarani kif jien imcappas kolni tajn; izda taf jiena min jien.

Ost. Veru li ma nafx.

Ana. Mela kun af li jiena il-Prior ta' Cerreto.

Ost. Izabbrec hej.

Ana. U jisimni Anachieto Torricolli.

Ost. Huwa verament ripettabli.

Ana. Fuq kollha minn inkarigat milli patria tiegħi, biex inressaq petizzjoni quddiem il-Monsijur Legat ta' Narmi.

Ost. Verament kommissjoni onorevolissima.

Ana. Li inressaq mihieq haga koir; l-unur jikkonsisti filli tkun taf tirrakkomandaha tagħseb; u jien għal din il-bicca xogħol ippreparajt diskors bil-visgoli u il-punti kollha.

Ost. La darba huwa hekk allura inti tissejjah avukat tal-patria.

Ana. Jiena ma studjajt regulari, izda tajb certa ezamijiet, li wiehed jista jara f'idejja l-izjed affarijiet imporatanti.

Ost. Izda jidrhil li sa hawn ma kellek l-eoda mottiv li igħidlek tirrappa.

Ana. Al patria le; izda għad-debba iva, u wisq izjed għal dak il-maskalzun ta' Bartolomeo.

Ost. Spjega ruhek.

Ana. Pront miegħek. Il-bierah f'nois inhar irkiot fuq id-debba tiegħi u tlaqt minn Cerreto. Għal dak li seta jingħalali ma tui it-trieq jiena obligajt lis-sertur tiegħi jigi warajja bil-mixi.

Ost. Ried ikollu rigiejn tajba allura.

Ana. Naturalment kellu dejjem jimxi bit-trott, għaliex id-debba tiegħi, mhux għax irrid niftakar, izda kienet il-vera debba ta' Prior. Intant wasal il-lejl, waqart f'luqanda, u dalgnodu kmieni, wara li rrangajt tagħseb il-bimha, ergajt qoatt il-vjagg u tlaqt bil-galopp.

Ost. U Bartolomeo?

Ana. Dejjem ma dem id-debba. Meta kont xi tliet mili il-bogħod minn hawn hassejt li id-debba qieghda iz-zappap, u għidt lil Bartolomeo: X'għanda din id-debba? X'irid ikollha? irrispondieni, rifset xi geola u issa donna qieghed izzappap. Deherli jien li grazi xi haga. Allura Bartolomeo qabadha mir-riedni u wannha erba daqqiet kif tmiss il-ligi, izda min flok ma tobbi u timxi dritt, bdiet tinhaq u iddur kema tiflah. Bartolomeo beda jigbida mir-riedni, izda hija dejjem targa lura sakemm waqajna it-tnejn go foss minni tajn.

Ost. Oh! Povera is-sar Prior.

Ana. Anzi għal grazzia tas-sema, ma grazi xejn. Għax bil-kemm stajt inqas minn qalo dak it-tajn; nares ftit il-huejjeq kema irrangajthom tagħseb. Il-qalzieta u iz-zarban ma tanc ic-cappsa għaliex waqajt rasi l-isfel filwaqt li zammejt saqajja in-aria; izda il-giekk..... Bartolomeo għamel milli anjar biex inaddafali, pero baqghet indidenti, u emmini li nisthi jekk ikollu nidher quddiem il-Monsijur b'din il-figura.

Ost. Pero m'inthiex l-ibes hazin zejje. U id-debba x'sar minna.

Ana. Id-debba, kollu għal xejn li għidniha u sawwatniha, għaliex ma setghetx tqum izjed milli art. Baqghet tokrop il-hin kollu la nar bl-ugħie ta zaqq u l-anqas bil-karezzi li beda jamliha Bartolomeo; il-fatt hu li bdiet nares lejha b'narsa ta' hniene, bħallikieku riedet tidloha għajnuna. Jiena billi konna bogħod milli astitant ikkonfondajt x'naqas naghmilha, għalihekk hadet nifs qawwa u halletta.

Ost. Infeici.

Ana. Ah! Ma tistax timmagina kema kien koir id-dujn u d-disperazzjoni tiegħi. Izda l-aktar li għadni nirrabia kien Bartolomeo, li f'kas orribli bħall dak, beda jidnaq kema jiflah, u fuq kollha mhux zgur mhux hu stess qatilha. Imma għidli jista jgħidli għar minn hekk?

Ost. Mela allura Bartolomeo la għandu kompassjoni u l-anqas rispettu.

Ana. Eh! Iolan taqlagħid għajnuna jifrah.

Ost. X'wahda din, tassew?

Ana. Hekk kien jghidli is-surmest tar-ranal; u imbghad jiena għal ftit ma qbadtx nagħti kema niflah fuq Bartolomeo sakemm inhallieh stendut flimkien mad-debba.

Ost. Izda kien jigi għar.

Ana. Iva, veru; izda ir-raoġja telfitni minn sessija. Fil-waqt imqiegħed li bdejt nahaeb li għandi bzonn ta' deboa ohra, baġhat lura lili dak il-ghazziegħ biex igioli wahda, u igibier i' Narmi. Intant jiena kelli inkompil il-vjagg bil-mixi; biex niskarta kema nista min-nies, għaddej min mogħdija u siot rani rejn din il-lukanda, u dhaft biex niehu xi haga.

Ost. Jien allura nisab debitor lejn din id-disgrazzia tal-vantagg, u jgejt onorat mill-prezenza tiegħek għal ewwel drba.

Ana. Int għandek imbit tajjeb wisq, u nispera li ma tkunx i-ahnar (vuota il-bicchiere)

Ost. Bonta tiegħek sur Anacleto.

Ana. (alzandosi) Sur lukandier ga la darba inti hekk gentili Tiste jekk jogħhoġ tagħna tagħmilli favur?

Ost. X'tikkmanda?

Ana. Jiddispjacini wisq li jkolli nidhol gol belt b'din il-figur imcappa kollni tajja.

Ost. Trid forsi nabsillek hwejjek?

Ana. Le għaliex sakemm jinxfu irrid hafna zmien. Pjuttost isliini libsa minn tiegħek, dik li tiloes il-festi.

Ost. X'inti tgħid?

Ana. Dan ikun għal ftit sighat. Illeġia nerga ingħibielek jiena stess u fil-stess hin inhallsek.

Ost. Kont naqdx bil-pjacir kollu u bla interressi ta' Xejn. Izda nares ftit: Int qasir u ohxon u jien twil u magħlub X'figura tista tagħmel quddiem il-Monsinjur?

Ana. Għandek ragun. Mishut ta' Bartolomeo, xhin niftakar jergha jitiġħuli. (verso il-vino nel bicchiere, e torna e sedere)

Ost. Ikkalma, ikkalma.

Ana. L-imbit tiegħek jagħmilli ftit tal-kuragg.

Scena II.

Gerardo dal fondo a destra e detti.

Ger. (guardingo) (de se) Hadd mhu gejj warajja: Hawn din il-lukanda; daww m'huniez su idati: Inhossni ma niflaxx vizjed bil-ghajja li għandi fuqi.

Ost. (vedendolo gli si avvicina levandosi il-beretto.) Sinjur?

Ana. Min hu gejj?

Ger. (Avanzandosi) Gibli ftit imbit.

Ost. (gli presente una sedia e destra) Poggi dalwaqt inkun miegħek. (entra nell'osteria)

Ger. (siede presso la tavola senza badare ad Anacleto)

Ana. (da se) Jonfon. Ghidli.....

Ger. (scuotendosi) Oh. Ahfirli, jekk billi ftit distrat inqas li insellimlek. (intutta la scena si rivoglia e guarda intorno con sospetto.)

Ana. Jiena ma nati kax ta' xejn. Jiddispjacini li qiegħed narak ftit inkwetatt. Gratlek xi disgrazzja?

Ger. Jien bniedem infelici.....

Ana. Tini idek...

Ger. L-ghaliex?

Ana. Tienli qiegħed ingħidlek, għaliex jien galantom; jien il-Prior ta' Cerreto u infelici bħalek.

Ger. Ha mela. (porgendogli la mano)

Ana. Stringi tajjeb, u nixorru ta' veri hoiep. (gli versa da bere) u nikkonsolew lili xulxin.

Ger. Nirringrazzjak.

Ost. (Conv vino e pane) Hawn l-imbit, u anke hobs jekk inti trid.

Ana. Inhallas kollux jien.....(l'Oste mette il-pano e il-vino sulla tavola)

Ger. M'hemm għalrejn.....

Ana. Il-fisonomija tiegħek tant toghgobni; f'ghajnejk għandek hekk xi haga li innossa tigbidni.....(presentandogli il-bicchiere) Incekkunhom?

Ger. Kif trid? (toccano i bicchiere e bevono)

Ana. Forsi tarani ftit u xejn ardit, oilli int sinjur u għandek libsa sabieha. Ah kieku kelli wahda bħala; allura il-Prior ta' Cerreto kien ikun izjed rispettaoli?

Ger. (da se) Dal bniedem huwa tassew originalli.

Ost. Nagħmla imhatra sur Prior li jekk ikollok tibdilielu tikkuntenta.

Ger. (da se) X'jiena nista. Kieku nista napprofitta rani min din l-okkazzjoni.

Ana. X'ixxjaten inti tgħid? Kif qatt jista jkun?

Ost. Dan biex niccajta, u nispera li is-sinjur ma jienax fastidju.

Ger. Xejn affattu. Anzi jekk sitratta li nagħmel pjacir.

Ana. Veru?....

Ger. Għal vjagg libsa għida jew qadima i-servini xorta wanda.

Ana. Il-kas tiegħi huwa bil-bosta divers. Il-libsa tiegħek kieku tnehhli id-dwejjaq kollha li għandi fuqi.

Ger. La darba nu hekk incedijielek.

Ana. Iva.....Il-fisonomia tiegħek mill-ewwel għogbitni, ma ingannajto rani; izda jiena anqas irrid ninganna lilek. (si alza) il-libsa tiegħi hija għida ukoll, u ta' drapp tajjeb, izda mahmuga wisq l-ghaliex waqajt fit-tajn. Argħa sewwa; (volgendosi intorno) marrido li wara jiddispjacik.....

Ger. (alzandosi) Hija libsa tajba, pero infassia l-antik, oilli mahmuga għaliha ma jimpurtax, għaliex irrid nagħdi mill-kampanja rejn hawn ma jaran.

Ana. Ebeeni. (levandosi il-vestito) Ha nudha; tini tiegħek u ghidli xi trid xxa fuqha.

Ger. Jien ma inbieh il-pjaciri li xxa nagħmel. (si cangiano di vestito.)

Ost. (da se) Kurjusa l-affari.

Ana. Ma jiena ma jimmeritanix dana kollu.

Ger. Xejn tikkomfondi sur lukandier. Ha zoma li ghandek tiehu u tini il-kumpliament.
Ana. Hallini almenu.....
Ger. Ghandi premura kbira li inkompil il-vjagg. Sur lukandier ehlisni u la ddumx.
Ost. Pront meighek(entra nell'osteria)
Ana. Intant nixorbu tazza ohra. (va presso la tavola e verso il vino in due bicchieri.)
Ger. (da se) ma x'mort ghamilt b'idejja? Sejjer nesponi lili dan il-bniedem.....izda huwa jista jiddetendi ruhi mentri li l-mewt tiegħi niġa certa.
Ana. (presentandogli il-bicchiere) Ixrob bis-sahha tal-Prior ta' Cerreto, Anachieto Torcicolli.....Jiena nixrob bis-sahhata.... ma nahfx ta'min.....
Ger. Ta' bniedem infelici nerga nghidlek.
Ana. Jiena ma hiniex infelici inqas minnek. Insomma għid il-verita x'jidherlek minn dan l-inbit?
Ger. Tajeb tassew.
Ana. (predendo la bottiglia) Tazza ohra.
Ger. Bizzejjed daqshekk.
Ana. Huwa imhallas u ma ghandiex imhallien fuq il-mejda; jew int inkella jien.
Ger. Nibza li jagħmal iddeni; m'hiniex imdorri nixrob. .
Ana. X'deni jistghu jagħmaliek dawn iz-zewg tazzi imbit zghar?
L'imbit jalliegra il-qalb....itaffi id-awejjaq: (vedendo l'oste che ritorna) mhux vera sur lukandier?
Ost. Verissimu hawn il-kumpliament sinjur & a Gerardo dandogli il-denaro
Ana. Kieku stajt tigi miegħi għand il-Monsinjur Legat kont tisma x'(diskors għandi ippreparat!...Il-patrija...kont tara kont tara il-Patrija kema niġa avdata f'idejn tajba. (beve)
Ger. (da se) Ma nara lili hadd. Hsiepi biss kif sejjer insalva lili hajti. Sliem, għalik sur Prior. (avviandosi a sinistra)
Ana. Ste nna. (fermandolo)
Ger. Ma nistax.....
Ana. Almenu qabel ma nhallu lili xalxin.....
Ger. Xi trid?
Ana. Idek.
Ger. Bil-qalb kollha.
Ost. (Dalfondo dice) Gejġin xi soldati lejn din in-nahha.
Ger. (da se) Sema hanin. (fugge a sinistra)
Ana. (gli dandogli dietro) Whi...ehi.....ftakar f'Anachieto TorcicolliTelaq ohai sejjetta.

SCENA III.

Anachieto e L'oste.

Ost. Jien irrid naghlaq il-lukanda sur Prior.
Ana. Tibza mis-suldati?
Ost. Xi zaien ta gwerri jistghu ikunu mahruobin. U jien ma marrido imhalli mirtuh.
Ana. Ghandek rasek shuna. Jiena ma jiena nara li hadd. (guardando a sinistra)
Ost. (indicando a destra) Hares l-hawn.
Ana. Iva veru; x'jghaggia.
Ost. Il-kont tieghek huwa zewg franki; isa fittex ehlisni.
Ana. Hawn huma ha..
Ost. Tajjeb wisq. (traporta la tavola e la sedia nell'Osteria per me chiude la porta)
Ana. B'dan liibies issa jien x'haga izjed minn Prior. Issa verament ninsao kuntent. Kema jioza dal-lukandier zbarazza kollha malagħr. Sahansitra sakkar il-bieb bli stanga. Immorru mela għand il-Monsinjur. (fa alcuni passi barcollando) Qiegħed inhoss rasi iddur oġja.....dik l-amar tazza li xrobt....Pero ir-raguni għade f'posta.....izda m'hiex prudenza.....u iva sakemm nasal f'Narmi jghaddili kollha.....u allura.....

Scena IV.

Sergente due soldati in fondo, e detti.

Ana. Hawn huma is-soldati. Iharsu lejja u ma jissograwx javanzaw; niġa din il-libsa tinponi.....Ma tghid x'irrida. Nistennwhom hawn..... (procure di sostenersi in atto di import nza.)
Ser. (confrontando la figura d'Anachieto coi connotate che ah scritti sopra una carta.) Is-sinjali m'ghandhomx ifallu. Skond l-informazzjoni li hadd huwa gie hawn; dan huwa bla dubju Kiegned juri indifferenza biex jitttradina. Narrestawh. ks (s'avanzano)
Ana. Present Arms.
Ser. (S'arresta come sorpreso coi soldati)
Ana. Għamli id-dover tagħkhom
Ser. Dalwaqt mieghek. (gli si scagliano addosso e lo afferrano.)
Ana. Kif, kif, kif.
Ser. Grejja bizzejjed izda issa ma tiskappainiex.
Ana. (tentando liberarsi) Jekk jghogobkhom irrissettaw lili Anachieto Torcicolli, Prior ta' Cerreto.
Ser. Int bniedem assassini.
Ana. Mhux jien....mhux jienBartolomeo qatila id-debba.
Ser. Tghamiliex tal-gustus.
Ana. Jien ghidtiikhom min jien.....
Ser. Issa ghejja mghana. (lo traggono a forza.)
Ana. Sejrin joqtiani.....sur lukandier.....sur lukandier. (e condotto via dai soldati.)

ATTO TERZO.

Piazza d'armi, con Prigione a destra.

Scena I.
Capitano e Tenente.

- Ten. Nghidlek il-veru Kaptan jiena ma inhosx ruhi kuntent u tranquill.
Cap. U ghalieq?
Ten. Fir-regiment hemm xi suspett li int kont tobghodu lill dak il-fizzjali; jghidu ukoll li huwa kien gelus ghalik imhaaba ir-rank li ghandek; u li wisq drabi kelkhom xi tghidu u offrendeja lili xulxin il'unur. Jekk Gerardu jigi arrestat jixhed kontra tieghek u min jar kif jispicca il-process.
Cap. Kemm il-darba int ma titkelewx, halli jghid li jrid Gerardu, mhux sejjer jigi emnut.
Ten. Izda l-affari ~~si~~ tratta minn hajja ta' bniedem, u il-kunsili tal-gwerra ikun irrid li l-akkasi taghna ikunu ikkonfermati u bil-gurament.
Cap. Jekk dan ikun bizzejjed.....
Ten. Ah! Kaptan ~~kix~~ x'pass ghalni naghmel, ix-xewqa li insalvak.
Cap. Nistghu nirrangaw l-affari? -
Ten. Li kieku hallejt lili Gerardu jahrab konna niffrankaw il-gurament falz, u l-istess harba tieghu kienet isservi biex tikkonferma id-dejitt.
Cap. B'dan il-mod il-process kien jigi sospiss, minhaaba li huwa ma jkunx jista' jidderendi ruhu, ghalhekk ahna bil-mewt tieghu innenhu qwelunkwe dubju, li jista' jinqala fir-regiment kontra tieghi.
Ten. Missiera ga huwa informat b'kolliox.
Cap. Dak maghluq il-habs u qabel ~~ma~~ is-sentenza tal-mewt tigi esegwita kontra iona ma jista' jkellim lili hadd.
Ten. Izda jekk il-kurunelli, jew id-kunsili tal-gwerra jkun irrid jis-imghu, int ma tkunx tista' topponi.
Cap. Eboeni anke f'dak il-kas, x'jiswa id-diskors ta' wiehed li ma kienx prezenti fil-fatt, u li ma jista' juri l-ebda prova?
Ten. Hoss ta' mixi.
Cap. (guardan o in fondo a sinistra.) Oh! Fl-annharnett arrestawh.
Ten. (da se) Ir-rimors qiegħed itteqtaqli qalbi, eppure jkolli niskot.

Scena II.
Sergente, Anachieto fra i soldati e detti.

- Ana. Jiena innocenti, nerga nghidlikhom jiena in-nocenti.
Ser. Imbgħad dak li qiegħed tghid approvah quddiem il-qerti.
Ana. (avanzandosi) AH! Imsejken Anachieto.
Cap. (da se) Dan min hu.
Ten. Jidnerli li mhux ha.
Cap. (da se) Iskot.
Ana. Sinjuri, imhaalin, fizzjali, kurunelli, marixalli, inthon, li inthon, ikoikhom kompassjoni minni. Jien Anachieto Terviccoli Prior ta' Cerreto, avukat tal-patria tiegħi. Oh kieku d-debba ma mietetx jahasra.....dak il-keib ta' Bartolomeo.....
Cap. Surgent, x'ghandek xi tghid fir-rapport tiegħek?
Ser. Malli hrigna barra il-belt, mill-informazzjonijiet li hadna malajr indunajna mil-liema trieg qabad il-manrab. Difatti li-haqnieh xi tliet mili bogħod minn Narmi, ma gemo lukanda fil-kampagna; goi but sibnielu xi ittri ta' missiera diretti għalieh (consegna le lettere gl Capitano.)
Ana. Ittri ta' missieri? Missieri miet qabel tvelit jien. Jekk ma kitiblix għal ewwel darba mid-dinja l-ohra.
Cap. (legge) Għas sur Gerardo Mikolli.
Ten. (da se) U jien cert li mhux Gerardo.
Cap. (da se) HU jew mhux ~~ma~~.....
Ana. Harsu lejja kemm tridu, jien huwa, bħal ma ga għidtiikhom Anachieto Terviccoli.
Cap. Dawn li-ittri ma kienux fi hwejgek?
Ana. Jiena ma naf xejn. Dawn qabdu ifittxu fil-bwiet bħal ma jagħmlu il-halleln.....X'sabu ma nistax nghidlikhom, rasi f'dak il-mument hassejta tanraq bħall huggiega nar, mhux li harqitknom hajjin jahasra. Tisegħu tansu jiamat trattaw b'dak il-mod lili Prior.
Ser. Li kieku dawk li-ittri ma kienux fi hwejgek kif setghu gew f'idejja.
Ana. Stenna daqxejn; għatuni itit taz-zmien biex nirrieti. Iva, sinjuri, jista' jkun li kien li fil-but.....jidispjegħini li sejjer ikoili nirrakkontalek l-istogħja, għax quasi nistħi. U dan kollu htiga tad-debba u ta' Bartolomeo.
Cap. Spjega ruhek car, u la tfitix li tinhepa fil-gideb.
Ana. Jiena ma inhiex kapeci nigdeb. In-nanna nirtakar kienet tirregalali daqqa ta' Harta kull darba li nigdeb.
Cap. Isa nigh għal fatti u nispiccaw.
Ana. Għal fatti. Id-debba xeħtitni ~~fiarx~~ go foss minni tajn; biex nipprezenta ruhi quddiem Monsinjur Legat ma kienx xieraq; allura fil-waqt li kont qiegħed niekol u nixrob go lukanda biex interfi rrajoja li kerli fuqi, dahnal wiehed sinjur, ah Kieku rajtah, kien kollu imhasseb u qalbu sewda. Hu jonfoq min banda u jien milli ohra, malajr dahlet is-sinpatijja bħal ma soħtu jigri bejn id-disgrazzjati.
Ten. (da se) Dak kien Gerardo.
Cap. Allura?

- Ana. Allura, wara li haqna oid-~~ma~~ixin o'sinjal ta' amicizzja, urejtu ix-xewqa li nkun liebes bnala biex naghmel anur lil Patria. Jien pero m'azzardajtx, Izda il-lukandier, li induna biex xewqa tiegħi, gheni palata u in-ne ozju sehn: voldieri dak is-sinjur ikkontentani bil bidlii il-liosa tiegħu ma tiegħi: dan hu kollu.
- Cap. Qallek x'jismu?
- Ana. Jiena staqsejtu, izda irrispondieni biss li huwa bniedem infeli ci.
- Cap. Allura dawn il-karti nama tiegħu?
- Ana. Iva, dazgar.
- Cap. U issa fejn jinsab?
- Ana. Kif trioni inkun naf? Jekk sehem u hareg jigri il-barra daqs o-rqa?
- Ten. (sotto voce) Katan.....
- Cap. (da se) Int temana dak li qai?
- Ten. Kif? Tiddubita?
- Cap. Kemm gideb tivventa il-malizja tal-bniedem biex isaiva.
- Ten. Hadd ma jista jkun anjar minnek.
- Cap. Tenent din l-affari hija kontra qalok wisq.
- Ten. U tista ma tkunx? X'sejjer tirsolvi?
- Cap. Li naghdu gol haos bhala hati.
- Ten. Izda jek ma hawix Gerardo?
- Cap. Imghad jenseb il-kunsili tal-gwerra biex jagħfu.
- Ten. Ahseb ftit fil-konsejwenzi.....
- Cap. Jekk jigi ikkundannat ghada, mas-sebh is-sentenza tigi esegwita, imghad anna nitliq minn Narmi; sa ftit granet ohra inkun barran il-Pagħis. Allura imghad min hu mejjiet mhux se jirxoxta. Ma nistax insib mezz iehor oix insaiva rasi.
- Ten. (da se) Inhossni nirtgħod.
- Ana. (da se) Igergru bejniethom biss, x'ixxjaten huma jghidu? Sinjuri il-kummidja gejjja oit-tal wisq. Issa li tagħfu kollox għaliex mat-tunex il-liberta?
- Cap. Mhux jien għandi niggudikak.
- Ana. Min Allura?
- Cap. Il-kunsili tal-gwerra,
- Ana. Min hu dan issinjur?
- Cap. Imghad tkun taf, Surgent ikkonsenjeh lil kalzrier.
- Ana. X'inti tghid?
- Ser. (prendendolo per un braccio) Ejja miegħi.
- Ana. Mela inthom imghienen? Jien irrid-niprezenta ruhi quddiem il-Monsinjur.....Il-Patria tinsab fil-perikolu....affari importanti-issima.
- Cap. Intili li tagħmel rezistenza.
- Ten. X'jiena nara.
- Cap. Il-kurune. (Tutti si Germano)

Scena III.

Il-kolonello dalla sinistra e detti.

- Ana. Fizzjal iehor. Tghid dan hu il-kunsili tal-gwerra?
- Col. Dan huwa il-qattiel?
- Cap. Dan.
- Ana. Cloe tad-debba.....izda le anqas tad-debba.
- Cap. Sapjex jehies milli kartig li jimmeritah qiegħed jagħmilha tal-imbecilli, u jghad li huwa Gerardo Micoli. Pero is-sinjuri jikkonfermaw li huwa. Osserva sur Kurune.
- Col. Iva, hu kollu kemm hu.
- Ana. Dazgar li jiena jien.
- Cap. Oltre dan kun għaf, li arrestah tliet milli bognod min Narmi, u fi bwietu sabulu dawn l-ittri li fuk l'inveleopp hawn ismu. (da le lettere.)
- Col. Anke dawn huma prova ohra.
- Cap. Imghad ruq kollox ma tante huwa possibli li jiena u it-tenent, li konna prezenti fil-fatt, niehdu zball it-tnejn. Il-fisnomia tal-hati baqghet impressa fil-menti tagħna.
- Col. Sewwa qiegħed tghid; izda f'dawk il-mument orribli il-menti tkun agitata, u certi kumbinazzjonijiet.....L-anjar haga naghmel it-tfittgħiet kollha possibli, oix izjed inkun zguri.
- Cap. Nispera li l-kunsili tal-gwerra, appena isibu hati, jordna li s-sentenza tigi esegwita ghada fil-ghodu qabel il-partenza tagħna minn Narmi.
- Col. Int Imghagħel wisq sur kaptan.
- Cap. Int taf tajjeb, illi t-trapp i tagħna, għalkeam jinsabu hawn, izda mhux haga ohra hliet biex jagħdadu min gol pajjiz, dawn soirew bosta insulti milli aotanti u bosta orabi kienu kostretti li jiggħidu. Il-mewt ta' dak il-fizzjal tenent qanqat dular kbir fir-regiment kollu.
- Col. Hemm ragħni. Kien fizzjal tassew valorus.
- Cap. Għalhekk hemm bzonn ta' eżempju terribli u ta' malajr għas-sikurezza tagħna. Kun għaf ukoll li anna qedin fi zmiem ta' gwerra u meta anna għandna f'idejna l-icken prova ta' ntija tiegħu nistghu inwarbu fil-geħ, dik il-formalita li titlob il-ligi fi zmiem ta' paci.
- Col. Pero qabel ma nerhuh f'idejna il-kunsili tal-gwerra nixtieq li naghmel prova ohra jiena stess.
- Ten. (da se) X'irrid jagħmel?
- Col. Inti arrestajt lil missiera hux tassew?
- Cap. (Sema.) Iva deherli li hekk kien hemm bzonn....għaliex.
- Col. Din il-prekwazzjoni tiegħek għaliha f'dan il-mument hija utili hafna. Missieru għandi jagħfu; u jekk huwa ukoll jittenta li jghad, ma jkunx kapaci li jgħid il-moviment kommoventi ta' qalbu.

Ten. (dase) L-affari sejra tithawwad.
 Cap. Hsio ta tajjeb. Navvertik pero illi ibnu, mentri li kien refugjat fid-dar tieghu, irrakontala l-fatt kif deherlu hu, u l-poveru missier jaghmei minn kollox biex jirnexxilu jsalvah.
 Col. Jimmeritah kompassjoni.
 Cap. Pero ma jimmeritahx li jigi emnut.
 Col. Ghali jku bizzejjed li jassikurana li dan l-arrestat. Huwa ibnu Ghali kumplanet jahseb il-kunsill tal-gwerra. Surgent, gibli hawn lili mi sier Gerardo. (il-sergente entra nella prigione)
 Cap. (dase) Naraw kif inhi gejjja.
 Ten. (dase) Il-kaptan qiegghed jisfar.
 Ana. Ma nafx fejn sejrin jispicaw b'dan it-tlabio taghom, li jiena minna ma nista nithem xejn. Il-kunsill tal-gwerra missier...ibnu.....Frattant kieku s'issa ga irrecitajt id-diskors tieghi quddiem il-monsinjur, u nista nirritorna ghand il-lukandier inbihi grizmejjja b'dak l-imbierek ta' Imbit li ghandu (il-colonello passeggia meditando) U x'sejrin jaghalu?..... X'inhuma jisteanew? Kolla b'wicchom gares. F'daqqa wahda immutaw u m'humiex hliet ikkaxx jippasseggaw l-jawn u l-jhemm. Itini l-naqqas finom u natinom xeba ponnijiet. Ma terga tghid x'nista neghar jien ma dawk il-qabda xwabei u xkabetti? Qatt ma kont nistenniha bicca bhal din, u kema kema nista nemmem li hija vera. Inhqas shana kbira go rasi.... Tghid bilii xrobt bosta ninsab rieded bla ma naf? Qiegghed noniom?.....Izda ma jidhirlix. Min jaf jekk mitx meta id-debba waqqatni goi foss?.....Msejken jien?..... Ma le din fantasia tieghi. Ara dan huma l-idejn....iddirghajn is-saqajn..... u dan l-imnieher.....(guardando verso il-prigione) Nevite ohra.....Min huwa dak ix-xieh?.....

Scena lv.

Caporale con Ferdinando dalla destra e detti

Fer. Fejn sejrin tehduni?
 Col. Ersaq l-hawn....
 Cap. (dase) Inhossni nirtghod.
 Col. (indicandogli Anachleto) Tgharfa lili dak?
 Fer. Mela arrestajtuh? Huwa innocent.ah ioni.....mahbub ibni?.... (cade svenuto a' piedi d'Anachleto)
 Cap. (dase) O xorti.
 Ana. (fortemente sorpreso) Missieri.
 Col. Erfghu lili dak l-infelici (il caporale e un soldato lopp sollevano
 Cap. (dase) Liema fortuna.
 Ser. Israr bhal mejjet.
 Ana. (retrocedendo) Jien qiegghed ibazzghani.
 Col. Idedulur tiliu mis-sensi tieghu. Huduh u tuh l-ghajnuna li jisthoqqiu. (Ferdinando viene trasportato nel carcere dal Caporale u due soldati.)*
 Cap. Sur Kurunelli, issa ma ghandekx bzonn ta' provi aktar biex tassikura fuhek li dan huwa ibnu.
 Ana. (ch'era rimasto dalla sorpresa) Kif, dak ix-xieh huwa missieri.
 Col. Tista tichad i sa?
 Ana. Jiena qatt ma rajtu. Anzi omni qaltii bosta drabi, li missieri miet qabel ma tweid jien....Kif jista jkun?....Dan x'imbarazz hu? le, le jien qiegghed noniom bla dubju.
 Col. Xellierat għada mad-daqq tat-tambur tistemcah tiezax.
 Ana. Jien xellierat? Irrispetani jekk jogħħbok, altrimenti x'hann nipprezenta ruhi quddiem il-Monsinjur.
 Col. Huduh il-habs...
 Ana. Kif?
 Col. Huduh.
 Ana. (facendosi condurre a stento.) X'homa tal-biza.....Issa zgur qabadni id-deni.....itotabib...li spizjar....Oh imsejken jien (vedendo la porta del carcere.) Ah x'post kema huwa ikrah.(e spinto dentro dai soldati)
 Cap. (dase) Ajma inhossni hadd in-niis.
 Col. Issa neghar ordni biex mili aktar fis-siltaq il-kunsill tal-gwerra
 Ten. (dase) U ghandi jien inhaalieh imut.
 Col. Ejja mieghi Kaptan. (parte)
 Cap. Pront miegħek sur Kurunelli? (le segue col tenente.)

T M I E M I T * T I E L E T A T T .

Spianata presso le mura della città di Narni.

Scena I.

Colonnello Capitano Tenente Ufficiali e Truppa
Scherate in fondo.

- Col. Eranuni hoieo tiegħi, illi aktar innoċenti niodejjaq illi jkolli nassisti ma wiened disgrazzjat li sejjer jitlef hajtu permezz tal-gustizzja, milli nara mijiet t' mejjin fil-kamp tal-battalja.
- Cap. Dawk imutu onorati taht ilkolpi tal għadu, , izda oniedem deringwent imut t' infami u gadikat minna.
- Ten. (dase) X'dema bi-red.
- Col. Appuntu riflessjoni bħal din l-aktar li inhossa tbezzaghni. Gwaj jekk għal nuggas ta' tftittix biex tispopri il-verita, minflok bniedem hati, toqtoq bniedem innoċenti.
- Cap. Għidtlekx-jien li ix-xienda li zehd kontra tie ni missier Gerardo ma fiha l-ebda sens.
- Col. Dek l-insejken xwejjah seta kien inganjat minn ibnu stess.
- Cap. U kema huwa ardit allovoija ma kellu l-ebda prova.
- Col. Il-kunsill tal-gwerra ma setax jikkalkola diskorsu, izda ^{lanqas} ~~naqqas~~ sata jehoda kontra tiegħu. Id-dulur ta' missier f'kas tremend bħal dan, jimmerita rispettu. L-aktar haga li-hassejja tistantani u li għadni ma nistax nikkompreni, hija, kif l-^{id-dulur} ~~id-dulur~~ għaraf tant tajjebizom il-kara teru ta' bniedem imbecilli, u ma ried qatt jikkonfe sa li huwa Gerardo.
- Cap. Zgur għadek tiddubita?... Sakema kien għad baqgħali ftit tal-isperanza.....'suono di tamburo dentro la scena)
- Col. Huwa vej....
- Cap. (dase) Ftit mument i ohra u jiena nkan salv.

Scena II.

Anachieto e detti.

- Ana. (s'avvanza a stento a suon di tamburo colle braccia abbandonate, mal reggendosi coi ginocchi; a gettando la testa or da una parto or dall'altra, rerman osi a mezzo la scena.) Li kieku kienet holma l-izjed terribli, il-biza s'issa għadni nistemben aktar minn mitt darba. Le, le, huwa vera. Smajt o'da n il-widnejn stess is-sentenza tal-kewt tiegħi. X'lejl dak. X'lejl orribli. U issa (guardando in torno) Ah kema xkuobetti! Uduk koroh. Povero Anachieto. (piange)
- Col. (Avvicinandosi) Għamei kuragg.
- Ana. Kieku qiegħed tiegħi sewwa int. Izda min jaf kieku kont floki..... Ah ftez wassilti dik il-liosa li bdiit.....ahjar li oqajt imghaddas got tajn.
- Col. (dase) Izda jiena nibqa insostni li mhux hu. (al cenno del capitano ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ i soldati presentando le armi)
- Cap. Sur kurunej qedin idogħ is-sebgha.
- Ana. Jahsra la ta għalux nar fuqi.....stennew....Bartolomeo dalwaqt jasal bid-debba....stennew ftit.
- Col. Dek huwa il-nin stappelit għal esekuzzjoni tassentenza. Irrasenja ruhek.
- Ana. Mela llura m'hemmx izjed speranza għaliha?...Ma x'deni għamilt jien? Jien innoċenti u għandi imut xkuobettat? (piange dirottamente)
- Col. (dase) Liema kompassjoni qanqal li gewwa qalbi.
- Cap. Winsao pront għal ordnijiet tiegħek sur Kurunej.
- Col. Għamei id-dover tiegħek (si ritira in fondo)
- Cap. Fa avanzare a destra sei soldati coi fucili, poi si avvicini na ad Anachieto) Ka tiokix, din l-affari ta' sekonda u nispiicaw. Ara distanza qasira. Tliet balai jinfidulek sidrek u tlieta ohra jaqsmule rasek.
- Ana. (alza la testa e vede i soldati, e spaventato volge loro la schiena Ah.....)
- Ten. (dase) Qatt ma rajt tustagni ta' bniedem bħal dan. (il sergente s'avvanza con un fazzoletto per bendario)
- Serg. Haili nattilek għajnejk.
- Ana. X'tghatti, tghatti...le merriac...bizzegħed li ga inhossni tliet id-dawl, m'inhieq nara hieq il-sna tan-nar għannan u balai.
- Ser. Il-ligi militari hekk tikkmenda.
- Ana. Eopeni mela għamtu trida. (si volge la sinistra lasciandosi bendare) Il-lejlit-tjabe issa lirajt rajt
- Ser. Ogħnod għax xkuobtejk (lo prende per un braccio per volterlo in faccia ai soldati ed Anachieto pioma giie coi ginocchi) presentando loro la scena.) Le, mhux hekk. (lo rialza) Dur lejn din in-naha (lo mette dirimpetto ai soldati)
- Ana. Ma per karita fittxu spicaw.
- Col. Esegwixxu.

Scena III.

Sentinella e detti.

- Sen. Sur kurunej, missier l-ikkundannat talab li jara lil ibnu qabel ma tigi esegwita is-sentenza.
- Col. Fejn hu?
- Sen. Hema wara is-soldati,
- Cap. F'dan il-mument ma jegħmilx haga ohra hieq ikompji id-dulur tiegħu u jarga ihossu hazin. Jiena jirħarri li jekk tinnegħu din il-grazzi tkun għamilt att ma karita.

Sen. Ma naifx kif sejjer naghmel. (porte)
 Cap. (ordina ai soldati la consueta manovra sina al punto che spianano i fucili contra Anachieto.)

Scena IV.

Gerardo dall sinistra e dettò

Ger. Ieqfu il-isem tal-gustixzja ieqfu.
 Cap. Int, min int.
 Ger. Jiena Gerardo Micoali.
 Cap. IntX' jiena nisma.
 Ge. Dak li inthom ikkundannejta jixbanna u ghandu il-libsa li kelli jiena li gio fiha kien xi ittri ta' missieri mibghutin lili. Din il-biecia gjalet lili Gustizzja tiehu zball, pero ahna it-tnejn innocenti
 Col. Allura min huwa il-nati?
 Ger. (indicando il- Capitanu) Il-nati huwa dak.
 Col. Il-kaptan.
 Cap. Liema kalkanja orribbi. U inti tippermetti dan? (ai col.)
 Col. Wara dikjarazzjoni bhal din ma jistax ikun li inha ^{li} lili dak l'infelici imut qabel ma naghmel ezami iehor. Wizzia, l-armi suldati
 Ten. Order arms.
 Ana. Ah..... (cade baccone come se lo avessero acciso)
 Col. Surgent qaggu u nehhiu l-faxxia.
 Ser. Bil-biza kwazi miet.
 Ana. Lestejtu? Ma batejto olex miet janasra.
 Ser. (lo scuote) Iccaqiaq.
 Ana. Hudu l-artari bil-mod, u idnani kif jixraq.
 Ser. U int ghaq haj (gli toglia la benda)
 Ana. Hajoh.... x'noima orroboli...ma tispiccaq qatt.
 Ger. (presentandosi ad Anachieto.) Gharadni sur Prior.
 Ana. Ih...ih... Inti hawn?
 Ger. (ponendogli una mano sulla spalla) Ta min kienet din il-libsa?
 Ana. Tieghek hej. Isa, isa, fittex hudha u tini tieghek. (si combiano il-vestito) Ahjar incappas, bit-tajn, mili tkun liebes libsa taxxjaten Veru li ma stajt n-ghamel negozju ghar milli mort naghmel. Issa zgur li jiena jien, u stembat perfettement.
 Ger. (Al Colonnello.) Inqwantu ghal persuna, nispera li, ma baqeghalek l-eoda dubju.
 Col. (ai soldati) Gibhuli hawn mili aktar fis lili missier Gerardo.
 Cap. (dase) ma nistax inzo ma bir-rabja li ghandi fuqi.
 Ger. Inkwantu ghal hati kun ghaf.....
 Col. Nehseb li trid tirrakontali dak li gia irrekkontajt lil missierek u dak li xehed meta gie ezaminat mili kunsill tal-gwerra, hux veru?
 Ger. La izjed u l-anqas inqas.
 Col. Jekk inti ma tistax iggib xi provi dan mhux bizzejjed biex tiggustifika ranek.
 Ger. Appena sirt naf li bniedem iehor gie ikkundannat minn floki, il-koxjenza tiegħi hassejta tnigizni, u ba ma bzajt xejn ghal hajti irritornajt hawnnek, fil-waqt li sperajt fis-sema li din ir-rizoluzzjoni tiegħi tkun bizzejjed biex tapprova li l-Kaptan huwa bniedem giddib.
 Cap. Sur kurunelli l-unur tiegħi huwa wisq offis. Iddefendini jekk jo hgboq.
 Col. Id-derendi illek in-nifsek.
 Cap. L-agitazzjoni li ke li fuqi xhin rajt lili siehbi mejjet ikkontondietli il-menti tiegħi.
 Col. U kif stajt tiehu il-gurament quddiem il-kunsill tal-gwerr jekk int ma kontx cert?
 Cap. Dak il-nia ma konte naf li jiena ingannat....izda issa li huma it-tnejn prezenti.....
 Col. U int sur Tenent kellex ukoll, il-menti tiegħek konfusa, bhal kaptan? Min jidherlek li huwa il-nati?
 Ten. Ma nistax niddeciedi....
 Cap. (dase) sejjer jippromettini.
 Col. (dase) Id-dubju tiegħi qiegħed jizdied. Ekkum mis-ieru.

Scena V.

Fernando e detti.

Fer. Ah sur kurunelli.
 Col. Tajtek il-grazzja li kax tlebtini, eebeni abbraccja lili ibnek.
 Fer. Ah Gerardo tiegħi, hallini ni-tringik ma sidri, għal l-ahhar darba.
 Ger. Le nispera li s-sema juri cer l'innocenza tiegħi, u itawwal iz-zmien ta' hajti olex nikkonsolax.
 Ana. (dase) Ehi, ehi, dak huwa missieru.

Cap. Beni ga la darba ma hemm izjed dwoja, u huwa stess ikkonfessa li huwa
Gerardo, jidnirli li s-sentenza tista tigi esegwita kontra tieg
B'den il-mod id-demm ta' sienbi ikun ivvendikat u l-unur tieg
jibqax offris, jien ghalija imut wiehed jew imut l-iehor ftit jimpur ta
Col. Ftit jimpurtek?
Ten. (dase) Ma ni tax nirrezisti akter.
Col. Mix-xieda ta' Gerardo inti ketlek tkun taf, min huwa il-qattiel
Ibze u irtgheo jekk inti spergur? Kun ghaf illi bliingann tista tehles
mill gustizzja tal-oniedem, izda id-demm ta' l-innocenti jibda
jitioq vendetta minnek u intertaq mir-rimorsi ma terebzx mill kundanna
eterna.
Ten. Sar kuruneli.
Cap. (dase) Jiena mitiuf.
Col. Mela allura il-kaptan huwa l-assassin hux vera?
Ten. Iva, sar kuruneli, jiena ma kontx komplici miegna, izda gdibt biss
ciex ins-iva lili najtu.
Col. Cedi ix-xapla tiegk. (il-Tenente consegna le spada al Sergente.)
Cap. Villi izba qabel ma incedi ix-xapla tieghi irrid nithallas b'demnek.
(snudandola) ekk... (in atto di attarvisi sopra)
Cap. Ah...
Col. Haddhom it-tnejn il-haps. Il-kunsill tal-gwe ra jatinom il-kastig li
jimmeritahom. (il-capitano e il-Tenente parteno fra i soldati.)
Fer. (abbracciando Gerardo) Inti salv, mabou ibni. Nirringrazzjaw lis-
sema.
Ger. Ah missier.
Ana. Fj-anharnett ninsab liberu u nista nipprezenta ruhi quddiem il-Monsieur
Col. X'hin trid tista mur.

Scena Ultima.
Sergente e detti pio Bartolomeo.

Ser. Hawn wiehed kampanjol qiegheh jistaqsi ghal Prior taCerreto.
Ana. Jine ha. Tghid Bartolomeo?
Bar. Jien hawn mghalliem.
Ana. Ah bicca ta' maskelzun, id-debbe fejahi?
Bar. Hallejta fil-lukanda.
Ana. Mian hooa fik ara, ghal ftit ma xkubettawnix, miraklu kien li salvajt
Bar. Tassew... Kaspetina.
Ger. Jiddispijaci tasew li kont il-kagun jien, ta' tant perikoli, izda
fil-istess hin nirringrazzja lis-sema li wasait fil-hin.
Ana. Issa li it-tnejn ninsabu kuntenti erga tini darba ohra idek.
Ger. Bil-qabb kolla.
Ana. Issa dak li kien, ghadde u mar. Allegri, mela, allegri.
Col. Inhosni tassew nifrah li qiegheh narannom hekk kuntenti, li l-ingann
gie skoprit, ezaltata il-gustizzja u t-trijonfata l'innocenza.

Sulle ultime parole del Colonnello, cala lento il-velario.

T M I E M I D * D R A M M.

- - - - -